O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARAQAND DAVLAT
UNIVERSITETINING
KATTAQO’RG’ON FILIALI

“TASDIQLAYMAN”
Direktor:
Sh.R.Urakov
2023-yil “31” 08

INKLYUZIV TA’LIM. GOSPITAL PEDAGOGIKA FANINING O’QUV DASTURI

Bilim sohasi:	Ta’lim
Ta’lim sohasi:	Ta’lim
Ta’lim yo‘nalishi:	60110200-Maktabgacha ta’lim

Fan/modul kodi IT.GP204	O‘quv yili 2024-2025	Semestr 4	ECTS – Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	Ta’lim tili O‘zbek		Haftadagi dars soatlari 4

	Fan nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Umumiy (soat)
1.	Inklyuziv ta’lim	60	60	120

2.

I. Fanning mazmuni

1. Inklyuziv va integrasiyalashgan ta’lim tizimi haqida ma’lumot berish; - inklyuziv ta’limning huquqiy asoslarini ochib berish; -inklyuziv ta’limni joriy etish oldida turgan muammolarni o’rganish va bu muammolarni xal etish yo’llarini izlab topish;
2. Inklyuziv ta’limni qo’llab-quvvatlashnig asoslarini o’rganish; -inklyuziv ta’lim tizimini joriy qilish tamoyillarini taxlil qilish; ish tajribalarini taxlil qilish kabilardan iborat.
3. Jamiyatda nogiron va sog’lom bolalar o’rtasidagi to’siqlarni bartaraf etish, maxsus ta’limga muhtoj bolalar, (ayrim sabablarga ko’ra nogiron bo’lgan) o’smirlar rivojlanishda uchraydigan nuqsonlar yoki iqtisodiy qiyinchiliklardan qat’iy nazar ijtimoiy hayotga moslashtirishga yo’naltirilgan umumta’lim jarayoniga qo’shishni ifodalovchi ta’lim tizimini yo’lga qo’yish va ularga yordam berishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma’ruza mashg‘ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

I QISM INKLYUZIV TA’LIM

M 1 Inklyuziv ta’lim maqsadi, vazifalari, mazmun va mohiyati

Inklyuziv ta’limning maqsad va vazifalari, Inklyuziv ta’lim davr talabi sifatida, Inson va uning qadri borasidagi xalqaro doirada dastlabki hujjatlarning ishlab chiqilishi, Dunyo hamjamiyatida inklyuziv ta’lim, Inklyuziv ta’lim tizimi asosiy tamoyillari haqida, Inklyuziv ta’limni o‘qitish bo‘yicha ko‘rsatmalar

M 2 Sharq mutafakkirlarining bola tarbiyasi, muammolari haqidagi qarashlari

“Avesto” da axloqiy qarashlar tizimi, Imom Buxoriy, Abu Iso Muhammad at-Termiziy, Abu Nasr Forobiy, Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Sharq

	uyg'onish davrining ikkinchi bosqichidagi allomalar, Allomalarning ta'lim-tarbiya haqida yaratgan ilmiy asarlari **M 3 Ta'lim muassasalarida sog'lom va maxsus tarbiyaga muhtoj yoshlar o'zaro muloqotining ijtimoiy xususiyatlari** Ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'limning pedagogik-psixologik tahlili, Inklyuziv ta'lim tashkil etilgan o'quv muassasalarda sog'lom va maxsus tarbiyaga muhtoj bolalar muloqotining perseptiv tomoni, empatiya, refleksiya, kauzal atrabatsiya, steriotiplashtirish **M 4 Inklyuziv ta'limning xalqaro huquqiy asoslari va asosiy tamoyillari** Inson va uning qadri borasidagi xalqaro doirada dastlabki hujjatlarning ishlab chiqilishi, Dunyo hamjamiyatida inklyuziv ta'lim, Inklyuziv ta'lim tizimi asosiy tamoyillari haqida, Inklyuziv ta'limni o'qitish bo'yicha ko'rsatmalar. **M 5 Maxsus ta'limga muhtoj bolalarga integrasiyalashgan ta'lim sharoitlarida yordam ko'rsatish tarixi** Inklyuziv ta'lim borasidagi xalqaro hamjamiyatda dastlabki ijtimoiy munosabatlarning yuzaga kelishi, Sharqiy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta'lim, Markaziy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta'lim, Sharqiy, janubiy osiyo mintakalarida inklyuziv ta'limning joriy etilishi, MDH davlatlarida inklyuziv ta'lim, Mamlakatimizda inklyuziv ijtimoiy munosabatlarni shakillanishi **M 6 Inklyuziv ta'lim maqsad va vazifalarini amalga oshirishda resurs o'qituvchining o'rni va roli. Oilada inklyuziv ta'lim-tarbiya** Resurs o'qituvchining vazifalari, umumta'lim maktablarida inklyuziv ta'lim, Oila – sharqona ta'lim-tarbiya o'chog'i , Oilada ruhiy holat va tarbiya. **M 7 Maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari. Maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish omillari** Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'lim, Inklyuziv ta'limni psixologik qo'llab-quvvatlash, . Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishining asosiy omillari, Bolalarda ijodkorlikni rivojlantirish orqali maktabga tayyorlash, **M 8 Professional ta'lim muassasalari va oliy o'quv yurtlarida inklyuziv ta'lim**

Inklyuziv ta'limda o'quvchilarni kasbga yo'naltirish masalasi, Oliy ta'lim muassalarida inklyuziv ta'limni rivojlantirish: muammo va yechimlar, O'zbekistonda oliy ta'lim tizimida inklyuzivlikni shakllantirish

M 9 Inklyuziv ta'limni amaliyotga joriy qilish uchun zarur bo'lgan tashkiliy va uslubiy ishlar

Inklyuziv ta'limni amaliyotga joriy qilish, Inklyuziv ta'limni tashkil etish shakllari va ta'lim uchun zaruriy shart-sharoitlar, Imkoniyati cheklangan bolalarni sog'lom tengdoshlari bilan tengligini tushuntirish yo'llari, Birodarlashgan maktablar, Jamiyatni inklyuziv ta'limga tayyorlash va ijobiy munosabatni uygotish va amalga oshirish,

M 10 Inklyuziv ta'limda kadrlar masalasi. inklyuziv ta'lim oldida turgan muammolar va ularning yechimlari

Inklyuziv maktablarda inklyuziv o'qutuvchilar muammosi, Ijtimoiy pedagog — ijtimoiy xodim vazifalari, Inklyuziv ijtimoiy siyosat sohasidagi ayrim muammolar, Inklyuziv ta'limning muammolari, Integratsion siyosatning asosiy xususiyatlari.

II QISM GOSPITAL PEDAGOGIKA

M 11 Korreksion pedagogika va logopediya kursining maqqsadi va vazifalari

Butun jahon bolalariga xos boMgan bolalar huquqi haqidagi Konvensiya, "Korreksion pedagogikaning asosiy muammolari", O'zbekistonda «Ta'lim hamma uchun» milliy dasturini joriv qilish bosqichlari, Logopediya fani mavzu bahsi, nutq kamchiligi bor kishilar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiya jarayoni. Logopediya fani anatomiya, fiziologiya, neyrofiziologiya, otoloringologiya, nevropatologiya, psixopatologiya, pediatriya, lingvistika, psixolingvistika, psixologiya va pedagogik.

M 12 Alohida yordamga muhtoj bolalar

Diqqat, xotira, intilish, qiziqish va boshqa shu singari ruhiy jarayonlar bolaning aqliy rivojlanishi, Anomaliya, Yosh go`daklar rivojlanishining xususiyatlari, Aloxida yordamga muxtoj, anomal bolalar. Anomal bolalarning toifalarilari Anomal bolalarga yordamni tashkil etish Anomaliyalarning kelib chiqish sabablari

M 13 Eshitishida va ko'rishda muammosi bo'lgan bolalar.

Bolaning eshitish idrokida kuzatiladigan muammolar. Bolaning eshitish darajasini aniqlash usullari. Karlikning kelib chiqish sabablari, kar bolalar ta'rifi. Zaif eshituvchi bolalar, ulardagi nuqsonning kelib chiqish sabablari. Kech kar yoki keyinchalik zaif eshituvchi bo'lib qolgan bolalar. Maxsus muassasalarda ta'lim-tarbiya jarayonining o'ziga xosligi. Bolalar ko`rish qobiliyatining buzilish sabablari. Ko`z refraksiyasi haqida tushuncha. Ko`rish qobiliyatidagi zaiflik darajalari. Umumta`lim maktablarida ko`rish qobiliyati sust bo'lgan bolalar bilan ishlashda o`qituvchining vazifasi.

M 14 Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar. harakat-tayanch a'zolari jarohatlangan bolalar

R.R.S.bolalarning boshqa aloxida yordamga muxtoj bolalardan farqi. Kliniko-psixologik belgilariga ko'ra R.R.S.bolalar xillari. Ruxiy rivojlanishdagi sustlikning kelib chiqish sabablari. R.R.S.bolalar uchun differensial va integratsiyalashgan ta'limning tashkil etilishi. Harakat-tayanch a'zolari buzilgan bolalarning boshqa toifadagi anomal bolalardan farq. Ushbu bolalardagi nuqsonning kelib chiqish sabablari. Bolalar serebral falaji Harakat-tayanch a'zolari jarohatlangan bolalar bilan kompleks yondoshgan holda olib boriladigankorreksion ishlar. Xarakat – tayanch a'zolari jaroxatlangan bolalar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiya ishlari

M 15 Nutqning rivojlanishi. nutq kamchiliklari va ularni bartaraf etish yo'llari haqida tushuncha.

Nutq nuqsonining ta'rifi. Nutq nuqsonlarining kelib chiqish. Logopediya fanining metodologik asosi. Nutqni rivojlanish bosqichlari. Nutjning fonetik jihatdan o'sishi. Bolalar nutqi grammatik tuzilishining o'sishi. Nutqning yuzaga kelishi va idrok qilinishi. Nutq faoliyatining fiziologik asosi. Eshituv analizatori tuzilishi va faoliyati. Artikulyatsion apparat va uning faoliyati. Nutq apparatining tuzilishi va faoliyatida kuzatilishi mumkin bo'lgan kamchiliklar.

II.I Seminar mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

S 1 Inklyuziv ta'lim maqsadi, vazifalari, mazmun va mohiyati
S 2 Sharq mutafakkirlarining bola tarbiyasi, muammolari haqidagi qarashlari
S 3 Inklyuziv ta'limning xalqaro huquqiy asoslari va asosiy tamoyillari
S 4 Maxsus ta'limga muhtoj bolalarga integrasiyalashgan ta'lim sharoitlarida yordam ko'rsatish tarixi
S 5 Professional ta'lim muassasalari va oliy o'quv yurtlarida inklyuziv ta'lim
S 6 Korreksion pedagogika va logopediya kursining maqqsadi va vazifalari

S 7 Alohida yordamga muhtoj bolalar

S 8 Nutqning rivojlanishi. Nutq kamchiliklari va ularni bartaraf etish yo'llari haqida tushuncha

II.II Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

A 1 Ta'lim muassasalarda sog'lom va nogiron yoshlar o'zaro muloqotining ijtimoiy xususiyatlarini aniqlash

A 2 Maxsus yordamga muhtoj bolalar umumta'lim sharoitida o'qitishda o'quv tarbiya jarayonini moslashtirish metodlari orqali anomal bolalar bilan ishlash.

A 3 Inklyuziv ta'lim maqsad va vazifalarini amalga oshirishda resurs o'qituvchining o'rni va roli aniqlashtirish

A 4 Bo'lajak tarbiyachilarda maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'limning pedagogik-psixologik shart-sharoitlari aniqlashtirish inklyuzivchanlik ko'nikmasini shakllantirish

A 5 Eshitishida va ko'rishda muammosi bo'lgan bolalar bilan pedagogik munosabatlar tizimi aniqlashtirish

A 6 Ruhiy rivojlanishi sustlashgan bolalar o'zlashtirishini rivojlantirish

A 5 Nutq kamchiliklarini bartaraf etishga qaratilgan treninglar va mashqlar bilan ishlash

Mustaqil ta'lim mavzulari

1. Inklyuziv ta'lim davr talabi sifatida
2. Sharq mutafakkirlari qarashlarining bola ta'lim-tarbiyasidagi o'rni
3. Sharq uyg'onish davrining ikkinchi bosqichidagi allomalar
4. Ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'limning pedagogik-psixologik tahlili
5. Inklyuziv ta'lim tashkil etilgan o'quv muassasalarda sog'lom va maxsus tarbiyaga muhtoj bolalar muloqotining perseptiv tomoni.
6. Inson va uning qadri borasidagi xalqaro doirada dastlabki hujjatlarning ishlab chiqilishi
7. Dunyo hamjamiyatida inklyuziv ta'lim
8. Inklyuziv ta'lim tizimi asosiy tamoyillari haqida
9. Inklyuziv ta'limni o'qitish bo'yicha ko'rsatmalar
10. Inklyuziv ta'lim borasidagi xalqaro hamjamiyatda dastlabki ijtimoiy munosabatlarning yuzaga kelishi
11. Sharqiy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta'lim
12. Markaziy Yevropa mamalakatlarida inklyuziv ta'lim
13. Sharqiy, janubiy osiyo mintakalari inklyuziv ta'limning joriy etilishi

14.Mamlakatimizda inklyuziv ijtimoiy munosabatlarni shakillanishi
15.Resurs o'qituvchining vazifalari
16.Umumta'lim maktablarida inklyuziv ta'lim
17.Oila – sharqona ta'lim-tarbiya o'chog'i
18.Oilada ruhiy holat va tarbiya
19.Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'lim
20.Inklyuziv ta'limni psixologik qo'llab-quvvatlash
21.Maktabgacha yoshdagi boblalar rivojlanishining asosiy omillari
22.Bolalarda ijodkorlikni rivojlantirish orqali maktabga tayyorlash
23.Inklyuziv ta'limda o'quvchilarni kasbga yo'naltirish masalasi
24.Innovatsion inklyuziv ta'limni mohiyati
25.Maktabgacha ta'limda inklyuziv ta'lim tizimini rivojlantirish
26.Inklyuziv maktablarda olib boriluvchi mashg'ulotlar
27. Korreksion pedagogika fanining maqsadi
28. Anomaliyalarning kelib chiqish sabablari.
29. Logopediya fani haqida tushuncha.
30. Duduqlanishning oldini olish.
31. Nutq kamchiliklari haqida tushuncha.
32. Oligofreniya haqida tushuncha.
33. O'zbekstonda anomal bolalarga yordamni tashkil etish.
34. Nutq kamchiliklarining kelib chikish sabablari.
35. Ruxan sust rivojlangan bolalar.
36. Eshitish kamchilikining oldini olish.
37. Aqlan zaif bolalar bilan tarbiyaaviy ishlar olib bolish.
38. Ko'rish kamchiliki bar bolalar bilan korreksion ishlar olib borish.
39. Oligofreniyaning darajalari.
40. Bolalar tarbiyaasida oilaning roli .
41. Surdopedagogika fani haqida tushuncha.
42. Anomal bolalar kategoriyasi.
43. Ruxan sust rivojlangan bolalar bilan korreksion ishlar olib borish.
44. Logopediya fanining vazifalari.
45. Quloqi og'irlik darajadalari.
46. Aqlan zaif bolalarga beriladigan axloqiy tarbiyaaning mazmuni.
47. Yordamchi maktabning vazifalari.
48. O'yin bolalar faoliyatining asosiy turi.
49. Anomal bolalarning maxsus bilim olish muassasalari.
50. Maktabga ta'lim muassasasi bilan umumiy o'rta ta'lim muassasasi o'rtasidagi aloqa shakllari.

	51. Tiflopedagogika fani haqida tushuncha 52. Korreksion pedagogika fani sohaiari 53. Korreksion pedagogika fanining vazifalari. 54. Eshitishida nuqsoni bor bolalar bilan korretsion ishlar olib borish 55. Oligofrenopedagogika fanining predmeti va vaziflari.
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: jismoniy va ruhiy ehtiyojlarini qondiradilar ijtimoiy xulq va o'ziga-o'zi xizmat ko'rsatish malakalarini yaratadilar ularning imkoniyatlarini hisobga olgan o'quv materiallarini o'zlashtiradilar tengqurlari bilan turli o'yinlarda ishtirok etib rivojlanadilar Ko'nikmalar jihatidan: ota-onalarga amaliy yordam ko'rsatadilar barcha bolalarga birdek bilim berib, tarbiyalaydilar
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • sincveinlar • krassvordlar • test
5.	**VII. Kreditni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'liq o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat ishini topshirish

6.	**Asosiy adabiyotlar:** 1. Madatov I.Y., Inklyuziv ta'lim (darslik). – T.: "Best-Publish" nashriyoti, 2024, 238 bet 2. Polatova P.M va boshqalar, Maxsus pedagogika (Darslik). -T.: «Fan va texnologiya», 2014,368 bet. 3. Korreksion pedagogika va logopediya. o'quv q o'llanma /- T : "IQTISOD MOLIYA" 2007. - 140 b. **Qo'shimcha adabiyotlar:** 4. X.N.Muzaffarova, D.Tangirova "Inklyuzv ta'lim" fani bo`yicha o`quv metodik qo`llanma / Jizzax davlat pedagogika institute/. 2011 y 5. D.S.Qaxarova, Inklyuziv ta'lim texnologiyasi. -T.: "Fan va texnologiya", 2014, 192 bet 6. Polatova P.M. Maxsus pedagogika: Oligofrenopedagogika /darslik.-T.: G'.G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiyvuyf! 2005. 224 b.
7.	Samarqand davlat universiteti Kattaqo'rg'on filiali tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** I.Y.Madatov – "Maktabgacha va boshalang'ich ta'lim, sport" kafedrasi dotsenti
9.	**Taqrizchilar:** **Sh.Mustofoyev** - "Maktabgacha va boshalang'ich ta'lim, sport" kafedrasi dotsenti, **M.Raximqulova** – Samarqand pedagoglarni metodikalarga o'rgatish milliy markazi dotsenti.